

Działalność naukowo-badawcza, dydaktyczna i organizacyjna **Katedry i Zakładu Pedagogiki Ogólnej/Pedagogiki Ogólnej i Metodologii Badań/ Zakładu Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej** na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w latach 1989-2012. Wokół cieszyńskiej szkoły badań pogranicza Profesora Tadeusza Lewowickiego¹

Zakład Pedagogiki Ogólnej rozpoczął swoją działalność w strukturze Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego cieszyńskiej Filii Uniwersytetu Śląskiego jesienią 1989 roku. Powołany został z inicjatywy ówczesnego Prorektora ds. Filii w Cieszynie – prof. zw. dra hab. Wojciecha Kojasa, który funkcję Kierownika Zakładu powierzył prof. zw. dr hab. Tadeuszowi Lewowickiemu, związanemu z Uniwersytetem Warszawskim. Nawiązanie przez Profesora stałej współpracy z cieszyńską uczelnią było wyrazem zainteresowania problematyką pogranicza ze względu zarówno na usytuowanie ośrodka, prowadzone w nim dotychczas badania z zakresu pedagogiki kultury, jak i perspektywy podjęcia poczynąń badawczych w obszarze pedagogiki międzykulturowej. Zamierzeniu temu towarzyszyła również troska Wydziału o rozwój młodej kadry naukowej.

W pierwszym spotkaniu Zakładu uczestniczyli dr Idzi Panic (1989-1994), mgr Ewa Ogrodzka-Mazur, mgr Anna Szczypka (1989-2002), a w kolejnych miesiącach i latach do zespołu dołączyli: mgr Barbara Grabowska (od 1990 roku), mgr Teresa Palka (1990-1991), mgr Aniela Różańska (od 1995 roku), mgr Jolanta Suchodolska (od 1994 roku), mgr Alina Szczurek (od 1990 roku), mgr Janina Urban (od 1991 roku), mgr Renata Wolarek (1990-1993). W roku 1999 skład Zakładu poszerzył się o grupę słuchaczy studiów doktoranckich w osobach: mgr Barbary Chojnackiej, mgr Anny Gajdzicy, mgr Urszuli Klajmon, mgr Izabeli

¹ W opracowaniu wykorzystano fragmenty tekstu autorstwa E. Ogrodzkiej-Mazur i A. Szczurek-Boruty zamieszczonego w publikacji: *Poza paradygmaty pedagogiki. T.2. Pedagogika międzykulturowa.* red. A. Szczurek-Boruta, E. Ogrodzka-Mazur, Cieszyn – Warszawa – Toruń 2012, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek, ISBN 978-83-7780-375-2.

Fot. 1. Pracownicy Zakładu Pedagogiki Ogólnej

W I rzędzie od lewej: mgr Tomasz Gebel, dr Beata Kozieł, prof. zw. dr hab. Tadeusz Lewowicki, dr Barbara Grabowska

W II rzędzie od lewej: mgr Alicja Hruzdz, dr Aniela Różańska, dr Jolanta Suchodolska, mgr Aleksandra Gancarz

W III rzędzie od lewej: dr hab. Ewa Ogrodzka-Mazur prof. UŚ, dr Urszula Klajmon-Lech, dr hab. Alina Szczurek-Boruta prof. UŚ, dr Gabriela Piechaczek-Ogierman

W IV rzędzie od lewej: dr Janina Urban, mgr Natalia Ruman, mgr Katarzyna Jas, mgr Katarzyna W. Czepiel

W V rzędzie od lewej: dr Barbara Chojnacka-Synaszko, dr Anna Gajdzica

Krzemińskiej (1999-2009), mgr Beaty Kozieł, mgr Gabrieli Piechaczek. Do grupy tej dołączyły: mgr Małgorzata Gil (2001-2005), mgr Aleksandra Gancarz (2009). W spotkaniach naukowych, seminariach, konferencjach uczestniczyli i uczestniczą także doktoranci i osoby formalnie niezwiązane z Zakładem, a mianowicie mgr Katarzyna Jas (2007), mgr Jakub Bączek (2006-2008), mgr Edyta Żółty (2008-2010), mgr Tomasz Gebel (2006), mgr Katarzyna W. Czepiel (2009), mgr Alicja Hruzd (2010), mgr Natalia Ruman (2011).

Działalność naukowo-badawcza pracowników Zakładu Pedagogiki Ogólnej nie ogranicza się tylko do pogranicza polsko-czeskiego. Od samego początku istnienia Zakładu jego członkowie uczestniczą w wyjazdowych seminariach naukowych, konferencjach w kraju i za granicą. Odbywają staże naukowe: El Camino College, Torrance USA, w ramach Programu Unii Europejskiej Socrates/Erasmus: Uniwersytet Ostrawski (Czechy), Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), Uniwersytet św. Cyryla i Metodego w Trnawie (Słowacja), Kirchlichen Pädagogischen Hochschule der Diözese Graz-Seckau (Austria), Uniwersytet Katolicki w Lille (Francja), Instytut Kształcenia Pedagogicznego w Cambrai-Lille (Francja).

Fot. 2. Pracownicy Zakładu Pedagogiki Ogólnej na pierwszym wyjazdowym seminarium naukowym – Warszawa 1991.

Obszarem zainteresowań naukowych Zakładu są zagadnienia Pogranicza oraz edukacji wielo- i międzykulturowej, podejmowane w zespołowych, interdyscyplinarnych badaniach naukowych nt. *„Społecznych, pedagogicznych i kulturowych uwarunkowań rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży na Pograniczu”*. W badaniach tych uczestniczyli i nadal uczestniczą – obok pracowników Zakładu – również członkowie innych ośrodków

akademickich (m.in. z Białegostoku, Bydgoszczy, Gdańska, Krakowa, Opola, Poznania, Torunia, Warszawy, Zielonej Góry), skupieni w powołanej z inicjatywy Profesora Lewowickiego w 1994 roku – *Federacji Społecznych Zespołów Badań Kultury i Oświaty Pogranicza*, a od roku 2004 – w *Zespole Pedagogiki Kultury i Edukacji Międzykulturowej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN*.

Fot. 3. Pracownicy Zakładu Pedagogiki Ogólnej na IV Ogólnopolskim Zjeździe Pedagogicznym – „*Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie*” – Olsztyn 2001.

Poszerzeniem działalności naukowej badaczy, reprezentantów różnych ośrodków naukowych w kraju, jest zainicjowanie przez Profesora Lewowickiego w 2007 roku funkcjonowania *Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej*. Jego celem jest rozwój polskiej myśli naukowej w dziedzinie pedagogiki międzykulturowej oraz realizacja badań naukowych i inicjatyw edukacyjnych mających związek z pedagogiką międzykulturową i edukacją w warunkach zróżnicowania kulturowego.

Fot. 4. Walne zebranie Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej zorganizowane podczas konferencji „*Społeczne, kulturowe i edukacyjne konteksty pedagogiki międzykulturowej*” – Ustroń 2009.

Zakład Pedagogiki Ogólnej rozpoczął swoją działalność od podjęcia współpracy z polskimi środowiskami oświatowymi, funkcjonującymi w czeskiej części południowego pogranicza – na Zaolziu oraz przeprowadzenia pierwszych zespołowych badań diagnostycznych wśród uczniów uczęszczających do szkół podstawowych z polskim językiem nauczania. Płodem tych poczynań są opracowania – opatrzone stałym logo autorstwa Profesora Lewowickiego – przedstawiające m.in. próbę diagnozy osobowości, hierarchie wartości i plany życiowe, a także uwarunkowania dróg życiowych dzieci i młodzieży z Zaolzia, społeczne funkcjonowanie młodzieży i problemy edukacji na pograniczu polsko-czechosłowackim, a później polsko-czeskim. Publikacje te zapoczątkowały wydawanie od 1992 roku serii „Edukacja Międzykulturowa”, która od roku 1996 jest przygotowywana przy współpracy Wyższej Szkoły Pedagogicznej Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie.

W pracach tych kategoria „pogranicza” – jak zauważa Lewowicki – traktowana była (i jest nadal) w bachtinowskim ujęciu – jako pogranicze kultur, społeczności, wyznań (a nie głównie – chociaż także – pogranicze państw i narodów). Dominującym wątkiem stały się zagadnienia najpierw edukacji wielokulturowej, a potem edukacji międzykulturowej. Uwagę badaczy – współautorów kolejnych tomów – skupiały środowiska wychowawcze (rodzina, szkoła, społeczności lokalne, kościoły różnych wyznań), problemy polityki społecznej i oświatowej, socjalizacji i kształtowania tożsamości, pracy nauczyciela w warunkach wielokulturowości, socjopatologii pogranicza, wykluczenia społecznego i edukacyjnego. Zagadnienia te przedstawione są w odczytaniach właściwych pedagogice, psychologii, socjologii, filozofii, językoznawstwu, teologii, kulturoznawstwu, historii (i innych dyscyplin szeroko pojmowanych nauk humanistycznych). Badaniom i studiom o charakterze metodologicznym towarzyszył namysł i próby ulepszania metodologii badań oraz sposobów interpretacji wyników badań. Tak powstało parę prac prezentujących teorie przydatne w badaniach międzykulturowych i modele takich badań².

Szczególne znaczenia dla prowadzonych studiów i badań międzykulturowych ma opracowana przez Profesora Lewowickiego Teoria Zachowań Tożsamościowych (TZT)³, stano-

² Por.: T. Lewowicki: *Przedmowa*. W: E. Ogrodzka-Mazur: *Kompetencja aksjologiczna dzieci w młodszym wieku szkolnym. Studium porównawcze środowisk zróżnicowanych kulturowo*. Katowice 2007, Wyd. UŚ, s. 9; Tenże: *Przedmowa*. W: A. Szczurek-Boruta: *Zadania rozwojowe młodzieży i edukacyjne warunki ich wypełniania w środowiskach zróżnicowanych kulturowo i gospodarczo. Studium pedagogiczne*. Katowice 2007, Wyd. UŚ, s. 9.

³ Szersze omówienie koncepcji Teorii Zachowań Tożsamościowych można znaleźć w następujących opracowaniach T. Lewowickiego: *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży – stałość i zmienność (uwagi końcowe)*. W: T. Lewowicki (red): *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży. Studium z pogranicza polsko-czeskiego*. Cieszyn 1994, Wyd. UŚ – Filia w Cieszynie, s. 127-135; *Problemy tożsamości narodowej – w poszukiwaniu sposobów uogólnionych ujęć kwestii poczucia tożsamości i zachowań z tym poczuciem*

wiąca nową perspektywę w poszukiwaniu prawidłowości warunkujących kształtowanie się poczucia tożsamości jednostek i grup w zmieniających się warunkach pogranicza (pograniczy). Teoria ta jest wykorzystywana do interpretacji wyników badań zespołowych i indywidualnych pracowników Zakładu, jak również przez innych badaczy zagadnień edukacji wielo- i międzykulturowej⁴.

Prowadzona działalność naukowo-badawcza przyczyniła się do uzyskania przez pracowników Zakładu tytułów i stopni naukowych:

– uzyskane tytuły Doktora Honoris Causa:

2003 – Tadeusz Lewowicki, Akademia Pedagogiczna im. KEN w Krakowie.

2004 – Tadeusz Lewowicki, Uniwersytet Opolski.

2009 – Tadeusz Lewowicki, Żytomierski Uniwersytet Państwowy im. Iwana Franki, Ukraina.

2011 – Tadeusz Lewowicki, Akademia Humanistyczno-Pedagogiczna w Chmielnickim.

2011 – Tadeusz Lewowicki, Kijowski Uniwersytet im. Borysa Grinczenki.

– uzyskane stopnie doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii oraz pedagogiki:

1992 – Idzi Panic, Uniwersytet Wrocławski.

2008 – Ewa Ogrodzka-Mazur, Uniwersytet Śląski.

2008 – Alina Szczurek-Boruta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

– uzyskane stopnie doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki:

1993 – Ewa Ogrodzka-Mazur, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, recenzent – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

1996 – Alina Szczurek-Boruta, Uniwersytet Warszawski, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

1998 – Janina Urban, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

2000 – Barbara Grabowska, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

2001 – Aniela Różańska, Uniwersytet Opolski, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

związanych. W: M.M. Urlińska (red.): *Edukacja a tożsamość etniczna*. Toruń 1995, Wyd. UMK, s. 51-63; *O badaniach społeczności pogranicza – od parcjalnych opisów ku elementom teorii zachowań tożsamościowych*. W: J. Nikitorowicz (red.): *Edukacja międzykulturowa – w kręgu potrzeb, oczekiwań i stereotypów*. Białystok 1995, Wydawnictwo Uniwersyteckie „Trans Humana”, s. 13-26.

⁴ Zob. publikacje wydane w serii „Edukacja Międzykulturowa” oraz następujące prace: J. Suchodolska: *Edukacyjne, społeczno-kulturowe i gospodarcze uwarunkowania tożsamości młodzieży z pogranicza polsko-czeskiego*. Opole 2003, Uniwersytet Opolski (niepublikowana praca doktorska napisana pod kierunkiem naukowym prof. zw. dra hab. T. Lewowickiego); E. Ogrodzka-Mazur: *Kompetencja aksjologiczna dzieci w młodszym wieku szkolnym. Studium porównawcze środowisk zróżnicowanych kulturowo*. cyt. wyd.; A. Szczurek-Boruta: *Zadania rozwojowe młodzieży i edukacyjne warunki ich wypełniania w środowiskach zróżnicowanych kulturowo i gospodarczo. Studium pedagogiczne*. cyt. wyd.; M. Sobecki: *Kultura symboliczna a tożsamość. Studium tożsamości kulturowej Polaków na Grodzieńszczyźnie z perspektywy edukacji międzykulturowej*. Białystok 2007, Wydawnictwo Uniwersyteckie „Trans Humana”; M. M. Urlińska: *Szkoła polska na obczyźnie wobec dylematów tożsamościowych*. Toruń 2007, Wyd. UMK.

- 2003 – Jolanta Suchodolska, Uniwersytet Opolski, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2004 – Anna Gajdzica – Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2004 – Urszula Klajmon-Lech – Katolicki Uniwersytet Lubelski, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2005 – Małgorzata Gil – Uniwersytet Śląski, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2006 – Barbara Chojnacka-Synaszko – Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2007 – Gabriela Piechaczek-Ogierman – Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.
- 2007 – Beata Kozieł – Uniwersytet w Białymstoku, promotor – prof. zw. dr hab. T. Lewowicki.

Fot. 5. Wspólne zdjęcie Katedry Pedagogiki Ogólnej po uroczystości nadania prof. zw. dr hab. T. Lewowickiemu tytułu Doktora Honoris Causa przez Akademię Pedagogiczną im. KEN – Kraków 2003.

W okresie ponad 20-letniego istnienia Zakładu pracownicy opublikowali łącznie 13 monografii, 69 prac pod redakcją, ponad 950 artykułów (w tym 65 wydanych w języku kongresowym) oraz uczestniczyli w 980 konferencjach naukowych (w tym 90 zagranicznych). Są członkami krajowych i międzynarodowych organizacji i towarzystw naukowych, m.in. Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, Światowego Stowarzyszenia Towarzystw Pedagogiki Porównawczej, Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej KNP PAN, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego, Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci, Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej. Obszarem intensywnej aktywności pracowników Zakładu jest udział w komitetach naukowych i redakcjach czasopism – „Chowany”, „Edukacji”, „Kwartalnika Pedagogicznego”, „Przeglądu Pedagogicznego”, „Ruchu Pedagogicznego”, „The New Educational Review”, „Sowremiennoej wysszej szkoły”, „La Education Superior Contemporanea”, „Rocznika polsko-ukraińskiego: Pedagogika-Psychologia”,

„Cieszyńskiego Allmanacha Pedagogicznego”, „Oświatologii”, „Studiów Kulturowo-Edukacyjnych – on-line UMCS”. W roku 2011 podjęto inicjatywę uruchomienia rocznika „Edukacja Międzykulturowa” wydawanego przez Zakład Pedagogiki Ogólnej Instytutu Nauk o Edukacji, Wydziału Etnologii i Nauk Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Pierwszy numer ukaze się w 2012 roku.

W rozprawach ukazujących się w serii „Edukacja międzykulturowa” dostrzec można rozmaite ujęcia teoretyczne, odmienne podejścia metodologiczne, autorskie odczytania zjawisk i procesów zachodzących w środowiskach dzieci i młodzieży. Kolejne tomy serii wzbogacają i poszerzają dotychczasowy krąg poczynań badawczych o zagadnienia osobowościowego, aksjologicznego, społecznego, kulturowego funkcjonowania dzieci, młodzieży, dorosłych – studentów pedagogiki, nauczycieli, co stwarza możliwość prowadzenia wieloaspektowych oraz interdyscyplinarnych analiz porównawczych i ich interpretacji⁵.

Fot. 6. Wystąpienie prof. zw. dra hab. Tadeusza Lewowickiego inauguracyjne konferencję „*Spoleczne, kulturowe i edukacyjne konteksty pedagogiki międzykulturowej*” zorganizowaną z okazji dwudziestolecia działalności Zakładu Pedagogiki Ogólnej – Cieszyn, Ratusz Miejski 2009.

⁵ Szerzej na ten temat A. Szczurek-Boruta: *Szkolnictwo wyższe a teoria, modele badań i praktyka edukacji międzykulturowej*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.) *Edukacja międzykulturowa – dokonania, problemy, perspektywy*. Cieszyn – Warszawa – Toruń 2011, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 153-203.

Problematyka wielokulturowości oraz edukacji międzykulturowej promowana jest przez pracowników Zakładu w cyklicznych wykładach dla studentów studiów podyplomowych „Zintegrowana Edukacja Wczesnoszkolna i Wychowanie Przedszkolne” (od 2002 roku), studiów podyplomowych dla nauczycieli w zakresie ICT, języków obcych i nauczania przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie” oraz „Terapia Pedagogiczna” (2007-2008); dla studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku (od roku 2004); dla studentów i pracowników El Camino College w Los Angeles – California, USA (2004-2009) – realizowanych również z wykorzystaniem stałych kontaktów on-line w ramach przedmiotu „Komunikacja w społecznościach wielokulturowych” i eksperymentalnego projektu badawczego *Global Education Through Technology* (GETT); dla studentów i pracowników Uniwersytetu Ostrawskiego w Czechach (od 2006 roku) oraz Centre de Formation Pedagogique w Cambrai – Francja (2004) w ramach Programów Unii Europejskiej Socrates/Erasmus. Zajmuje również wiodące miejsce w tematyce prac magisterskich i licencjackich, przygotowywanych pod kierunkiem naukowym pracowników Zakładu.

Praca zawodowa, realizacja wspólnych projektów, prowadzą do stałego zacieśniania więzi pomiędzy członkami Zakładu, budowania kapitału ludzkiego i społecznego nie tylko podczas formalnych spotkań, ale i corocznych spotkań letnich kończących rok akademicki i wigilijnych.

Zakład Pedagogiki Ogólnej inicjuje także działania w zakresie praktyki edukacyjnej, obejmujące:

- wprowadzenie do programu studiów od 2002 roku – na kierunku pedagogika – przedmiotu *edukacja wielo- i międzykulturowa* (obecnie podstawy edukacji wielo- i międzykul-

turowej (studia pierwszego stopnia), edukacja wielo- i międzykulturowa z metodyką (studia drugiego stopnia) oraz przedmiotów: kwestie wyznaniowe w społecznościach wielokulturowych, komunikacja codzienna w edukacji, socjalizacja i wychowanie w społecznościach wielokulturowych; edukacja szkolna w społecznościach wielokulturowych (studia pierwszego stopnia); społeczno-kulturowe konteksty edukacji, projektowanie działań edukacyjnych kreujących jednostki (studia drugiego stopnia).

- powołanie w 2004 roku studenckiego Koła Naukowego Edukacji Międzykulturowej, którego działalność przyczynia się do aktywizacji środowiska akademickiego Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie. Członkowie Koła uczestniczą w pracach badawczych Zakładu Pedagogiki Ogólnej, propagują kwestie edukacji międzykulturowej wśród studentów, dzieci i młodzieży w swoich środowiskach lokalnych, podejmują działania edukacyjne (terapeutyczne i interwencyjne) na rzecz nadania rangi Innemu i wsparcia jednostki w nabywaniu tożsamości własnej i społecznej. Wymiernymi efektami pracy Koła są: teksty naukowe studentów publikowane w kraju i za granicą; organizowane konferencje naukowe (łącznie od 2005 roku odbyło się 18 cyklicznych konferencji na temat „*Poznaj Innego*”, połączonych z warsztatami dla dzieci, młodzieży i studentów); współpraca ze studenckimi kołami naukowymi innych ośrodków akademickich, stowarzyszeniami, placówkami oświatowymi w kraju i za granicą, m.in. z El Camino College w Torrance California USA (od 2005 roku), z Uniwersytetem Ostrawskim (od 2006 roku), Centrum Pedagogicznym dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Republice Czeskiej (od roku 2006). Ważnym osiągnięciem studentów działających w Kole jest otrzymanie stypendiów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia w nauce, działalność organizacyjną i naukową (od 2005 roku stypendia uzyskało 8 studentek, członkiń Koła).

Dalsze poczynania Zakładu Pedagogiki Ogólnej będą się koncentrować na zespołowych badaniach naukowych, dotyczących społecznych, pedagogicznych i kulturowych uwarunkowań rozwoju i wychowania młodzieży z Pogranicza, kwestii przemian społeczno-cywilizacyjnych, edukacji szkolnej, problemów kształtowania się tożsamości, teorii i modeli badań międzykulturowych, kultury w edukacji międzykulturowej, a także przygotowania nauczycieli i pedagogów do pracy w społecznościach wielokulturowych oraz realizowania europejskiego wymiaru edukacji wielo- i międzykulturowej.

Fot. 7. Spotkanie studenckiego Koła Naukowego Edukacji Międzykulturowej z prof. zw. dr hab. Jerzym Nikitorowiczem – Przewodniczącym Zespołu Pedagogiki Kultury i Edukacji Międzykulturowej KNP PAN – Cieszyn 2004.

Działalność naukowo-badawcza, dydaktyczna i organizacyjna Zakładu i Katedry Pedagogiki Ogólnej z zakresu teorii, modeli i studiów międzykulturowych dostarcza różnych narzędzi do interpretacji faktów, kontekstów, a także przemian kulturowych we współczesnym świecie. Stanowi ważną inspirację zarówno dla badań, jak i praktycznych działań edukacyjnych, przygotowujących młode pokolenia do życia w wielokulturowym świecie, pozwala poznać warunki sprzyjające tym działaniom i je utrudniające.

Bibliografia

Lewowicki T.: *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży – stałość i zmienność (uwagi końcowe)*. W: T. Lewowicki (red.): *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży. Studium z pogranicza polsko-czeskiego*. Cieszyn 1994, Wyd. UŚ – Filia w Cieszynie.

Lewowicki T.: *O badaniach społeczności pogranicza – od parcjalnych opisów ku elementom teorii zachowań tożsamościowych*. W: J. Nikitorowicz (red.): *Edukacja międzykulturowa – w kręgu potrzeb, oczekiwań i stereotypów*. Białystok 1995, Wydawnictwo Uniwersyteckie „Trans Humana”.

Lewowicki T.: *Problemy tożsamości narodowej – w poszukiwaniu sposobów uogólnionych ujęć kwestii poczucia tożsamości i zachowań z tym poczuciem związanych*. W: M.M. Urlińska (red.): *Edukacja a tożsamość etniczna*. Toruń 1995, Wyd. UMK.

Lewowicki T.: *Kształcenie uniwersyteckie – siła tradycji, presja współczesności, pytania o przyszłość, przesłania*. W: W. Ambrozik, K. Przyszczypkowski (red.): *Uniwersytet. Społeczeństwo. Edukacja*. Poznań 2004, Wyd. UAM.

Lewowicki T.: *Przedmowa*. W: A. Szczurek-Boruta: *Zadania rozwojowe młodzieży i edukacyjne warunki ich wypełniania w środowiskach zróżnicowanych kulturowo i gospodarczo. Studium pedagogiczne*. Katowice 2007, Wyd. UŚ.

Lewowicki T.: *Przedmowa*. W: E. Ogrodzka-Mazur: *Kompetencja aksjologiczna dzieci w młodszy wieku szkolnym. Studium porównawcze środowisk zróżnicowanych kulturowo*. Katowice 2007, Wyd. UŚ.

Ogrodzka-Mazur E.: *Kompetencja aksjologiczna dzieci w młodszy wieku szkolnym. Studium porównawcze środowisk zróżnicowanych kulturowo*. Katowice 2007, Wyd. UŚ.

Ogrodzka-Mazur E., Szczurek-Boruta A.: *Problematyka wielokulturowości oraz edukacji międzykulturowej w działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej Zakładu i Katedry Pedagogiki Ogólnej Uniwersytetu Śląskiego na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie (1989-2009)*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, J. Urban (red.): *Spoleczne uwarunkowania edukacji międzykulturowej*. T.1. *Konteksty teoretyczne*. Cieszyn – Warszawa – Toruń 2009, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek.

Sobecki M.: *Kultura symboliczna a tożsamość. Studium tożsamości kulturowej Polaków na Grodzieńszczyźnie z perspektywy edukacji międzykulturowej*. Białystok 2007, Wydawnictwo Uniwersyteckie „Trans Humana”.

Suchodolska J.: *Edukacyjne, społeczno-kulturowe i gospodarcze uwarunkowania tożsamości młodzieży z pogranicza polsko-czeskiego*. Opole 2003, Uniwersytet Opolski (niepublikowana praca doktorska napisana pod kierunkiem naukowym prof. zw. dra hab. T. Lewowickiego).

Szczurek-Boruta A.: *Zadania rozwojowe młodzieży i edukacyjne warunki ich wypełniania w środowiskach zróżnicowanych kulturowo i gospodarczo. Studium pedagogiczne*. Katowice 2007, Wyd. UŚ.

Szczurek-Boruta A.: *Szkolnictwo wyższe a teoria, modele badań i praktyka edukacji międzykulturowej*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur A. Szczurek-Boruta (red.) *Edukacja międzykulturowa – dokonania, problemy, perspektywy*. Cieszyn – Warszawa – Toruń 2011, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek.

Urlińska M. M.: *Szkoła polska na obczyźnie wobec dylematów tożsamościowych*. Toruń 2007, Wyd. UMK.